

TỔNG ĐIỀU TRA KINH TẾ NĂM 2021: MỘT SỐ ĐIỂM MỚI VÀ KHÓ KHĂN VƯỚNG MẮC

THS. TRẦN QUỐC LỢI

Cục trưởng Cục Thống kê Quảng Bình

Tổng điều tra kinh tế là một trong ba cuộc Tổng điều tra thống kê quốc gia được quy định trong Luật Thống kê. Tổng điều tra kinh tế năm 2021 (Tổng điều tra) được tiến hành vào thời điểm ngày 1/3/2021 đối với doanh nghiệp, đơn vị sự nghiệp và thời điểm ngày 1/7/2021 đối với cơ sở sản xuất kinh doanh cá thể, cơ sở tôn giáo, tín ngưỡng, nhằm đáp ứng các mục đích sau:

Một là, đánh giá sự phát triển về số lượng, quy mô và lao động của các cơ sở kinh tế; kết quả sản xuất kinh doanh; mức độ ứng dụng công nghệ thông tin; cơ cấu, sự phân bố của các cơ sở và của lao động theo địa phương, theo ngành kinh tế và theo hình thức sở hữu nhằm đáp ứng yêu cầu quản lý của Đảng, Nhà nước, các bộ, ngành và địa phương.

Hai là, tính toán chỉ tiêu thống kê chính thức của các chuyên ngành thống kê, chỉ tiêu Tổng sản phẩm trong nước (GDP), Tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương (GRDP) năm 2020 theo Đề án “Đổi mới quy trình biên soạn số liệu Tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương” và các chỉ tiêu thống kê khác thuộc Hệ thống tài khoản quốc gia.

Ba là, cập nhật thông tin, xây dựng cơ sở dữ liệu phục vụ chuyển đổi năm gốc so sánh phục vụ biên soạn các chỉ tiêu thống kê kinh tế - xã hội; làm dần mẫu tổng thể về cơ sở kinh tế cho các cuộc điều tra chọn mẫu trong giai đoạn tiếp theo của ngành Thống kê, các bộ, ngành và địa phương.

Đây là cuộc Tổng điều tra được ứng dụng công nghệ thông tin trong tất cả các công đoạn, bài viết này giới thiệu một số điểm mới và một

số khó khăn vướng mắc của cuộc Tổng điều tra.

Một số điểm mới

Ứng dụng triệt để công nghệ thông tin

So với năm 2017, Tổng điều tra năm 2021 đã cải tiến cả về phương pháp và hình thức thu thập thông tin. Nếu như Tổng điều tra kinh tế năm 2017 chỉ sử dụng phương pháp điều tra trực tiếp (điều tra viên thống kê phỏng vấn trực tiếp đối tượng điều tra và ghi chép thông tin vào phiếu giấy), thì Tổng điều tra năm 2021 áp dụng cả hai phương pháp là điều tra trực tiếp (điều tra viên đến từng cơ sở sản xuất kinh doanh cá thể, cơ sở tôn giáo, tín ngưỡng gặp chủ cơ sở để phỏng vấn và ghi đầy đủ các câu trả lời vào phiếu điện tử) và điều tra gián tiếp (Doanh nghiệp, đơn vị sự nghiệp, hiệp hội tự cung cấp thông tin thông qua phiếu điều tra trực tuyến). Về hình thức thu thập thông tin, Tổng điều tra năm 2021 áp dụng hai hình thức: Điều tra bằng phiếu điện tử trên thiết bị di động (còn gọi là CAPI) và điều tra bằng phiếu trực tuyến sử dụng internet (còn gọi là Webform).

Nhiều công đoạn khác của Tổng điều tra cũng đã được thay đổi theo hướng ứng dụng công nghệ thông tin, bao gồm: Lưu trữ, xử lý thông tin, kiểm tra và duyệt số liệu trực tuyến trên Trang thông tin hệ thống điều hành tác nghiệp của Tổng điều tra (Trang web điều hành). Việc cải tiến này giúp giảm tải khối lượng công việc của lực lượng tham gia Tổng điều tra, nâng cao chất lượng số liệu, tăng tính minh bạch và chặt chẽ của quy trình sản xuất thông tin thống kê, rút ngắn thời gian công bố kết quả Tổng điều tra, giảm kinh phí điều tra thống kê trong dài hạn và phù hợp với xu hướng ứng dụng công nghệ thông tin trong tổ

chức điều tra của thế giới.

Cải tiến cơ bản phiếu điều tra

Tổng điều tra kinh tế năm 2021 được thu thập theo 22 loại phiếu điều tra, giảm 17 loại phiếu so với Tổng điều tra năm 2017, cụ thể: Điều tra doanh nghiệp được thu thập theo 17 loại phiếu, giảm 5 loại phiếu; Điều tra cơ sở sản xuất kinh doanh cá thể được thu thập theo 2 loại phiếu, giảm 3 loại phiếu; Điều tra các đơn vị sự nghiệp, hiệp hội được thu thập theo 2 loại phiếu, giảm 9 loại phiếu; Điều tra các cơ sở tôn giáo, tín ngưỡng được áp dụng 1 loại phiếu. Nội dung của phiếu điều tra được rút gọn, một số chỉ tiêu được khai thác thông tin hồ sơ hành chính từ ngành Thuế.

Đây là cuộc Tổng điều tra kinh tế đầu tiên sử dụng phiếu hỏi điện tử trong điều tra. Theo đó, điều tra viên sẽ tiếp cận doanh nghiệp, đơn vị sự nghiệp, hiệp hội hướng dẫn, hỗ trợ về nghiệp vụ, cấp tên truy cập, mật khẩu để các đơn vị được điều tra đăng nhập vào trang điều tra trực tuyến và tự cung cấp thông tin trực tuyến theo mẫu phiếu điện tử (Webform) hoặc điều tra viên đến từng cơ sở gặp người cung cấp thông tin để phỏng vấn, kết hợp quan sát đối tượng điều tra để ghi đầy đủ các câu trả lời vào phiếu điện tử (CAPI) đối với điều tra cơ sở sản xuất kinh doanh cá thể và cơ sở tôn giáo, tín ngưỡng.

Xây dựng hệ thống quản lý dữ liệu tập trung, sử dụng phân tán

Dữ liệu Tổng điều tra năm 2021 được quản lý tập trung tại Trung ương thông qua hệ thống truyền gửi thông tin và máy chủ lưu trữ dữ liệu. Với cả 2 hình thức thu thập thông tin (CAPI, Webform), dữ liệu được hòa chung vào một cơ sở dữ liệu phục vụ cho công tác kiểm tra, xử lý và hoàn thành cơ sở dữ liệu.

Dữ liệu Tổng điều tra năm 2021 được sử dụng theo phân quyền chi tiết đối với từng cấp quản lý và giám sát trong và sau quá trình thu thập thông tin tại địa bàn. Trong đó, sử dụng trang web điều hành để kiểm tra tiến độ Tổng điều tra, chất lượng phiếu đã thu thập thông tin và lập các báo cáo thống kê sơ bộ phục vụ việc quản lý, chỉ đạo, điều hành của các cấp; kiểm tra và xác nhận thông tin đối với các lỗi cảnh báo và

hiệu đính số liệu trong trường hợp cần thiết.

Như vậy, hệ thống quản lý dữ liệu tập trung, sử dụng phân tán của Tổng điều tra năm 2021 đã giúp việc quản lý dữ liệu tập trung hơn, tránh nguy cơ mất an toàn dữ liệu, giảm số lượng máy trạm để lưu trữ dữ liệu CAPI và Webform tại 63 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương. Bên cạnh đó, việc quản lý dữ liệu được thực hiện minh bạch, thống nhất từ Trung ương đến địa phương đã tạo thuận lợi cho các cấp quản lý, giám sát để nắm bắt đầy đủ thông tin, diễn biến của cuộc Tổng điều tra, đặc biệt trong giai đoạn thu thập thông tin tại địa bàn.

Một số khó khăn vướng mắc

Công tác thu thập thông tin

Cuộc Tổng điều tra có quy mô lớn, phạm vi điều tra rộng, liên quan đến nhiều đối tượng điều tra; thông tin thu thập trong cuộc Tổng điều tra lần này rất phức tạp (sản phẩm, chi phí, doanh thu, tài sản, vốn,...) và là lần đầu tiên ứng dụng triệt để công nghệ thông tin trong quá trình thu thập, trong đó doanh nghiệp và đơn vị sự nghiệp, hiệp hội sử dụng tài khoản và mật khẩu được cấp để cung cấp trực tiếp thông tin theo bảng hỏi điện tử trên Trang thông tin Tổng điều tra (Webform). Vì vậy, đòi hỏi người cung cấp thông tin hiểu được nội dung thông tin, quy trình cung cấp thông tin để đảm bảo thông tin không bị bỏ sót. Đặc biệt, năm nay, do diễn biến phức tạp của dịch Covid-19 đã ảnh hưởng rất lớn đến hoạt động sản xuất, tiêu dùng, xuất, nhập khẩu và đầu tư, điều tra viên khó tiếp cận đối tượng điều tra để thu thập thông tin.

Công tác tuyển chọn điều tra viên

Đây là cuộc Tổng điều tra được ứng dụng triệt để công nghệ thông tin, điều tra viên phải thực hiện phỏng vấn trực tiếp đối với chủ cơ sở sản xuất kinh doanh cá thể, tôn giáo và điền thông tin vào phiếu hỏi điện tử trên thiết bị di động, do đó yêu cầu điều tra viên phải sử dụng thành thạo thiết bị di động, các thao tác trên phiếu hỏi điện tử (CAPI), vì vậy cần ưu tiên chọn lựa điều tra viên trẻ, có năng lực chuyên môn nhất định và sử dụng thành thạo thiết bị di động ■